

25. Susret osiguravača i reosiguravača Sarajevo

Sarajevo, 11. - 13. lipanj 2014.

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA OBVEZNOG OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKE ODGOVORNOSTI

Okrugli stol

Moderator

Prof.dr.sc. Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Sadržaj

Liberalizacija tržišta obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti – hrvatsko iskustvo

- Stanje tržišta prije 1.siječnja 2008.
- Stanje tržišta od 1.1.2008. do 1.7.2013.
- Početak liberalizacije tržišta u Hrvatskoj – 9.2014.
- Slučaj Generali i početak stvarne liberalizacije
- Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja protiv HUO-a i osiguratelja
- Stanje tržišta danas

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

Stanje tržišta AO u Hrvatskoj prije 1.1.2008. (administrativno kontrolirano tržište; sustav prethodne kontrole uvjeta i tarifa)

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu 2005.-

Čl. 68.- uvjeti osiguranja i premije: zajednički uvjeti i jedinstvene osnovice funkcionalne premije (u okviru Hrvatskog ureda za osiguranje)

Odobrenje **Nadzornog tijela (HANFA)**, nakon prethodnog ispitivanja sukladnosti s propisima, aktuarskim načelima i pravilima struke

Objava zajedničkih uvjeta i tarifa (HUO) i to 30 dana prije početka njihove primjene

Ovlaštenje HANFA da sama donese obvezujuće zajedničke uvjete i zajednički premijski sustav, ako...

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Stanje tržišta AO od 1.1.2008. do 9.2013. (sustav *kvazi* - liberaliziranog tržišta)

Prestanak važenja čl. 68. 31.12. 2007., stupa na snagu čl. 10. Zakona - novi sustav donošenja uvjeta i premijskog sustava

Izvešćivanje Nadzornog tijela o uvjetima i cjenicima premija AO najkasnije 60 dana prije njihove primjene, radi ispitivanja...

Provjere jesu li uvjeti i cjenici premija sukladni zakonskim propisima, aktuarskim načelima i pravilima struke – poziv osiguratelju da u određenom roku izmjeni uvjete i tarife ... zabrana osiguratelju da primjenjuje uvjete i tarife

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Karakteristike *kvazi-liberaliziranog* tržišta

- Deregulacija, formalno uvedena radi EU prava
- Uporaba standardnih uvjeta i osnova premijskog sustava HUO-a pod firmom vlastitih uvjeta i tarifa
- Liberalizacija tržišta, ograničena, bez konkurencije
- Netransparentnost uvjeta i tarifa, **konkurentnost „ispod stola“**- ilegalnim odobravanjem **bonusa suprotno vlastitim tarifama + nelegalnim *benefitima* osiguranicima**
- *Kvazi* – liberalizacija odgovara Državi, osigurateljima...
- **Kontrola** ponašanja usmjerena isključivo na poštivanje bonus-malus sustava ...prijave i kazne osigurateljima i odgovornim osobama osiguratelja;...pad broja osiguranika s 50 % bonusa s 97% na 75 %.

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

INCUBIS

Moderator:

**Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković**

marijan.curkovic@osiguranje.hr

**LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI**

- Rast premije AO u apsolutnim iznosima
- Rast prosječne premije
- Rast značaja AO vrste u ukupnoj premiji osiguranja osigurateljne industrije
- „uništavanje“ ostalih vrsta osiguranja u korist AO (besplatna ostala osiguranja – nezgoda, kasko, putno , zdravstveno, požarno ...) ako se ugovori osiguranje od AO

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Tabela 1. – kretanje premije AO, izvor: HUU-izvješća o poslovanju AO

		2008.	2012.
1	Učešće ZBP u ukupno ZBP industrije osiguranja	30,17 %	32,53 %
2	Ukupno ZBP AO	2.884 milijuna kuna	2.915 milijuna kuna
3	Prosječna ZBP	1453,00 kn	1511,00 kn

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

INCUBIS

Moderator:

**Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković**

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Istovremeno: Pad broja šteta i isplaćenih iznosa za štete AO

**Tabela 2.- kretanje broja šteta i iznosa isplata za štete. Izvor:
HUO izvješća o poslovanju AO**

		2008.	2012.
1	Broj prijavljenih šteta	122.222	89.209
2	Ukupno isplaćeni iznosi za štete	1.618 milijuna kn	1.099 milijuna kn
3	Prosječna isplaćena šteta	14.215,00 kn	13.720,00 kn

- Pozitivan financijski rezultat AO
- Porast dobiti osiguratelja

**LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI**

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Jedinstveno EU tržište

sloboda nastana i (režim) slobodnog pružanja usluga

Pravni okvir slobodnog tržišta AO:

- EU direktive treće generacije – neživot
- Čl. 28. Treće direktive - neživot od 18.06.1992. (kasnija modifikacija direktivom br. 73/239): *„Država članica u kojoj je rizik smješten ne može spriječiti ugovaratelja osiguranja da potpiše ugovor o osiguranju s osigurateljem koji ima ovlaštenje za rad u skladu s čl. 6. Direktive br. 72/239/CEE, osim ako se radi o sprečavanju kršenja odredbi koje štite javni interes u zemlji u kojoj je rizik smješten.”*

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

INCUBIS

Moderator:

**Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković**

marijan.curkovic@osiguranje.hr

**LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI**

i, čl. 29. iste direktive: „*Država članica ne može odrediti da je nužno prethodno odobrenje ili sustavno prijavljivanje općih i posebnih uvjeta osiguranja, tarifa, obrazaca i drugih tiskovina, koje neki osiguratelj namjerava koristiti u svojim odnosima s ugovarateljima osiguranja. U cilju kontrole poštivanja nacionalnih odredbi koje se odnose na ugovor o osiguranju, ona može tražiti samo nesustavnu prijavu uvjeta i drugih dokumenata, s tim da to traženje ne smije za osiguratelja predstavljati prethodni uvjet za obavljanje njegove djelatnosti.*”

Iznimke: zaštita općeg interesa i borba protiv inflacije

- restriktivno tumačenje iznimaka: uvjeti za primjenu...
- **zabrana uzimanja u obzir socijalnih razloga, razloga za zaštitu potrošača...**

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

Opće načelo – slobodno određivanje tarifa – potrebno „... *kako bi se obogatilo jedinstveno tržište osiguranja u interesu poduzetnika, ali i potrošača koji imaju interes pristupa što široj lepezi osigurateljnih proizvoda koji se nude u Uniji, kako bi mogli izabrati između njih onaj koji najviše odgovara njihovim potrebama*“, Europski sud u predmetu C-59/01, 5.2.2003., Komisija v. Italije.

Opće načelo slobodnog određivanja tarifa zabranjuje državama članicama „*uvođenje bilo kojeg sustava prethodnog ili sustavnog odobravanja cjenika nekog osiguratelja kojega ovaj koristi u odnosima s ugovarateljima osiguranja*“, gore citirana presuda EU suda.

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Komercijalne (umjesto tehničkih) tarife

Odnos tehničkih i komercijalnih tarifa

- tehničke – nadležnost aktuara, aktuarske tarife, odrediti cijenu rizika
- komercijalne – nadležnost uprava – prodajna cijena rizika (osiguranja) na tržištu
- Razlozi za postupanje po komercijalnim tarifama (povećanje udjela na tržištu, zadržavanje osiguranika...)
- Mogući tehnički gubici – **dostatnost kapitala** u svakom trenutku

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

Stvarna liberalizacija – početak 2014.g.

- 1. 7. 2013. – ulazak Republike Hrvatske u punopravno članstvo EU,
- Slučaj „Generali”:
- smanjenje nekih tarifa za 23 %, promidžbena kampanja..., oduzimanje prava na izdavanje zelene karte (HUO); razlog: nekorektna kampanja ili...? Ukidanje zabrane....,
- **Agencija za zaštitu tržišnog takmičenja**: prijava protiv HUO-a i osiguratelja AO; optužba/sumnja na **kartelsko ponašanje** na tržištu AO
- Obrana osiguratelja: visoko regulirano tržište; uloga HANFA-e; obveza poštivanja bonus-malusa; nije bilo nikakvog sporazuma osiguratelja...; izrazito javni interes za AO, specifičnost te vrste osiguranja – zaštita trećih oštećenih osoba
- Ishod??

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

Stvarna liberalizacija

Krajem 2013. početak stvarne liberalizacije tržišta AO, Allianz, Grawe, Euroherc, Jadransko, Croatia itd.

„Oslobodili smo cijene...možda se to davno trebalo dogoditi ...cijene su niže za 350-530 kn...još 2008.g. dali smo liberalizirani cjenik, no šira situacija nije pogodovala da zaživi ... glupo je zaustaviti nešto što se prirodno treba dogoditi ... liberalizacija nije divljanje, brutalno rušenje cijena s ciljem povećanja broja klijenata, nego prirodan iskorak ...početak procesa koji će trajati.“ (čelnik jednog osiguratelj, u Večernji list, 4.12. 2013.)

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Prve posljedice stvarne liberalizacije

- **Nestanak standardnih (uzorak) uvjeta HUO-a...**
- Svaki osiguratelj donosi svoje uvjete ...stručna kontrola na HANFI (obveza osiguratelja da pošalje uvjete HANFA- i 60 dana prije njihove primjene)...
- Prenormiranost i netransparentnost uvjeta (20-30 stranica, prevođenje stranih uvjeta,...)
- Tarife: nedostupne javnosti ...
- Primjena komercijalnih tarifa (aktuarske tarife minus benefiti)
- Kroz benefite legalizacija dotadašnje nelegalne prakse...

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

Novi proizvodi, paketi osiguranja:

- AO + kasko ,potpuni ili razne vrste djelomičnog kaska
- AO +proširenje kruga trećih osoba (AO plus)
- AO + osiguranje pravne zaštite
- AO + besplatno neke vrste osiguranja (oštećenje stakla na vozilu, s/udar s divljači, besplatna pomoć na cesti/asistencija)
- AO + zamjensko vozilo
- AO + ostale usluge: besplatne smart aplikacije...
- **Mogućnost sklapanja višegodišnjih ugovora** i ugovora na neodređeno vrijeme trajanja

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

Mijenjanje sustava *bonus-malus*

- Pomicanje gornje granice bonusa (do 75 %)
- Mogućnost otkupa gubitka bonusa
- Olakšava se prijenos bonusa s jednog vozača na drugoga (tzv. otkup *povijesti šteta*; nema ograničenja za prijenos s fizičke na pravnu osobu i obratno)

Dodatni popusti:

- Za vjernost
- Za kilometražu
- Za obiteljske prilike, ...broj vozila u obitelji ,broj vozača u obitelji...
- Za značaj osiguranika (gleda se ukupan portfelj osiguranja osiguranika)...

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

Mogućnost otkupa gubitka prava iz osiguranja (alkohol...)

Ukupne promjene u premiji AO:

- **U prva tri mjeseca 2014.:**
ukupan apsolutan **pad premije** 58 milijuna kuna (- 8,4 u odnosu na isto razdoblje 2013.), unatoč povećanju broja polica (za + 2,8%; +12.000 polica)
 - Pad vrijednosti prosječne premije za 10,9 % - na 1.446 kn
- **U 4. mjesecu 2014.:**
nastavljen pad premije; stopa – 11,4 %; dosegao **108,6 milijuna!** Unatoč porastu broja polica za 2,4 % (14.456 police više) povećan **pad vrijednosti prosječne premije** – na 1.357,00 kn (stopa: - 13,4 %)

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

Prijeti li nam grčki sindrom?

- Upozorenje da „*rezanje cijena osiguranja od automobilske odgovornosti može ugroziti poslovanje cijelog osigurateljnog sektora*“, Poslovni dnevnik, 21.1.2014.
- Konkurencija se pretvorila u – damping!?
- Prognoza za 2014.: ukupan pad premije AO za najmanje 20% izvjestan!
- U apsolutnom iznosu to bi bilo cca 500-550 milijuna kuna.
- Ostala osiguranja – neživot su ionako u stagnaciji: AO urušavanje ruši ukupnu premiju branše, što ima nesagledive posljedice za društvo (manja premija, manje investicije, manji broj zaposlenih, manji porez i prihod budžeta...)

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Upozorenje HAD-a (Hrvatskog aktuarskog društva)

- Kombinirana kvota neto AO osiguranja u 2012. iznosila je 83,70%
- Stres test: smanjenje premije za 10-15% dovodi kombiniranu neto kvotu na 100%
- Svako veće smanjenje premije – znači negativan rezultat i gubitak u poslovanju AO

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

(Novo) Mišljenje HANFA-e od 29.11.2013.

Mišljenje o zakonitom postupanju prilikom sklapanja ugovora o obveznom osiguranju od automobilske odgovornosti:

- insistiranje na tarifama sačinjenim po aktuarskim načelima i pravilima struke
- benefiti: samo uz odluku uprava ;
- voditi računa o **Solvency II**:
 - uprave su dužne upravljati rizikom
 - imati dovoljno kapitalno pokriće za komercijalne tarife (dakle, benefite)

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA
OBVEZNOG OSIGURANJA OD
AUTOMOBILSKE
ODGOVORNOSTI

Ipak, *grčki* scenarij malo vjerojatan :

Razlozi:

- Trenutak prelaska na liberalizirane uvjete i cjenike: vrlo visoka razina premije
- Faza pada broja šteta i iznosa odšteta
- Ovlasti HANFA-e da kontrolira kapitalno pokriće
- Izmjene Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (1.7.2013.) o obvezama Garancijskog fonda za štete koje uzrokuju vozači osigurani kod osiguratelja koji je u likvidaciji ili stečaju: ukupno 0,5 % godišnje od zaračunate premije (prema projekciji ovogodišnje premije od 2,5 milijarde kn – 12,5 milijuna kuna!)

Posljedica je “dostatnost premije za liberalizaciju”.

INCUBIS

Moderator:

Prof.dr.sc.
Marijan Ćurković

marijan.curkovic@osiguranje.hr

Kako osigurati “dostatnost premije za liberalizaciju”?

- Prilagodбом pravnih propisa
- i/ili
- Stroga kontrola postojećeg premijskog sustava do trenutka liberalizacije, posebno bonus-malus sustava.

Praktično tehničko rješenje:

Zajednički informacijski sustav za prodaju autoodgovornosti svih osiguravatelja sa ugrađenim elementima kontrole poštivanja postojećeg premijskog sustava

INCUBIS

Hvala na pažnji!
